

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT57 4010 0510 0467 0211 Luminor Bank AS bankas, banko kodas 40100.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos psichiatrų asociacijai	2019-06- Nr.
Psichikos sveikatos vadybos asociacijai	I 2019-04-29 paklausimą 2019-05-20 Nr. RS-10

DĖL NAUJO PSICHIKOS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTATYMO

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, atsakydama į Lietuvos psichiatrų asociacijos prašymą „išaiškinti sąvoką „*esminė žala turtui*“, *įvertinant įstatyme minimas galimybes tą žalą padaryti „savo veiksmais ar neveikimu“* informuoja, kad Lietuvos Respublikos įstatymai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, taip pat Teisingumo ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 9 d. nutarimu Nr. 851, ar kiti Lietuvos Respublikos teisės aktai nenumato Teisingumo ministerijos įgaliojimų oficialiai aiškinti įstatymus ir kitus teisės aktus. Atsižvelgiant į tai, toliau pateikiama teisinė informacija ir Teisingumo ministerijos nuomonė, kuri negali būti vertinama kaip oficialus teisės aiškinimas ir kuri nėra privaloma teismams, valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, įmonėms, kitoms organizacijoms ir asmenims.

Lietuvos Respublikos psichikos sveikatos priežiūros įstatymo 12 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtinta nuostata, pagal kurią psichikos ir elgesio sutrikimų turintis pacientas, atsisakantis hospitalizavimo, Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotų institucijų nustatyta tvarka gali būti priverstinai hospitalizuojamas, bet ne ilgiau kaip 3 darbo dienas, *tik jeigu iš paciento elgesio ir (ar) kitų objektyvių duomenų galima pagrįstai spręsti, kad yra reali grėsmė, kad jis savo veiksmais ar neveikimu gali padaryti esminės žalos savo ar aplinkinių sveikatai, gyvybei ir (ar) turtui* (analogiška nuostata nustatyta ir Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.26 straipsnio 4 dalyje). Atsižvelgiant į vertinamų nuostatų formuluotę, nuostatų taikymą specifiniams santykiams, susiklosčiusią teisėkūros praktiką, Teisingumo ministerijos nuomone, vertinamu atveju nebūtų pagrįsta iš visos normos formuluotės išskirti vieną sąvoką „*esminė žala turtui*“ ir ją aiškinti bei taikyti atsietai nuo kitų vertinamoje nuostatoje nustatytų sąlygų, aplinkybių.

Išvada apie tai, ar konkrečiu atveju kyla reali grėsmė atsirasti esminei žalai turtui, ar ne, neturėtų būti daroma vien konkrečiai, aiškiai ir nedviprasmiškai apibrėžto fakto pagrindu, nes kiekvienu konkrečiu atveju turi būti priimamas sprendimas dėl asmens priverstinio hospitalizavimo pagal konkrečiai situacijai reikšmingų aplinkybių visumą. Manytume, vien formalus „*esminės žalos turtui*“ kriterijų, požymių, aplinkybių nurodymo nepakaktų. Jie turi būti išnagrinėti kartu su kitomis sąlygomis, nustatytomis vertinamoje normoje (*reali grėsmė, esminė žala savo ar aplinkinių sveikatai, esminė žala savo ar aplinkinių gyvybei*), ir įvertinta jų visuma. Be kita ko, visos aptariamoms nuostatomis taikymas yra išimtinai susijęs su konkrečiu pacientu, kuris turi biologinių, psichologinių, socialinių veiksnių ar psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo sukeltą mąstymo, elgsenos ir (ar) jausmų sutrikimą, nurodytą galiojančioje ligų ir sveikatos sutrikimų klasifikacijoje. Šiuo atveju, manytina, pagrindiniu ir lemiančiu kriterijumi dėl kiekvienos konkrečios situacijos vertinimo ir sprendimo dėl priverstinio hospitalizavimo priėmimo yra paciento psichikos sveikatos

būklė, t. y. medicininis vertinimas, būtinumas asmenį gydyti konkrečiais vaistais ar priemonėmis (būdais), o paciento psichikos būklės įvertinimą atlieka ir gydymo poreikį nustato gydytojas psichiatras ar gydytojas vaikų ir paauglių psichiatras, t. y. medicinos gydytojai, įgiję atitinkamai gydytojo psichiatro profesinę kvalifikaciją, gydytojo vaikų ir paauglių psichiatro profesinę kvalifikaciją. Remiantis Lietuvos medicinos norma MN 53:2005 „Gydytojas psichiatras. Teisės, pareigos, kompetencija ir atsakomybė“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. liepos 22 d. įsakymu Nr. V-601, gydytojas psichiatras turi žinoti patvirtintą stacionarinio gydymo ir priverstinio hospitalizavimo tvarką bei indikacijas (12.1.6 papunktis), išmanyti bendrąją psichopatologiją (psichikos sutrikimų simptomus ir sindromus), jos biologinius ir psichologinius mechanizmus, šių sutrikimų įtaką paciento elgesiui, tikėtiną grėsmę paties ligonio ar aplinkinių žmonių sveikatai, gyvybei (12.3.1 papunktis).

Aukščiau minėtus teiginius pagrindžia ir analizuota teismų praktika, susijusi su priverstiniu hospitalizavimu. Pavyzdžiui, Vilniaus apygardos teismas 2019 m. kovo 19 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e2S-586-640/2019 pritarė Viešosios įstaigos Respublikinės Vilniaus psichiatrijos ligoninės gydytojų konsultacinės komisijos išvadai, kurioje buvo nurodyta, kad „paciento psichikos būseną ir toliau lieka be dinamikos, pavydo, persekiojimo kliesdėsiai išlieka, <...> yra grubus, pakilus, dezorganizuoto elgesio, tyčia elgiasi netvarkingai, su skyriaus personalu bendrauja be distancijos, daug kalba seksualine tematika; išlieka aktualūs kliesdėsiai žmonos atžvilgiu, prasitaria, kad išėjęs iš ligoninės keršis jai ir sūnui. Statuse išliekanti maniakinė paranoidinė psichozė su hebefrenijos simptomais, didybės kliesdėsiais, neprognozuojamu elgesiu. <...> pacientas savo būklei, psichikos ligai yra nekritiškas, laiko save sveiku ir mano, kad joks gydymas jam nereikalingas. Išvadoje konstatuojama: esama psichopatologija lieka aktuali, lemia paciento elgesį, todėl pacientas gali būti neprognozuojamo elgesio, socialiai pavojingas, gali padaryti žalą savo bei aplinkinių sveikatai ar gyvybei. <...> susirgimas rezistentiškas gydymui, išsirašęs pacientas ambulatoriškai nesigydo, piktnaudžiauja alkoholiu, net neslepia, kad taip elgsis ir išsirašęs“. Taip pat minėtoje išvadoje buvo pateikti ir anamnezės duomenys, į kuriuos taip pat buvo atsižvelgiama, sprendžiant dėl priverstinio hospitalizavimo termino pratęsimo. Panašios aplinkybės, faktai buvo nagrinėti ir kitose Vilniaus apygardos teismo bylose (žr. 2019 m. vasario 7 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e2S-245-567/2019, 2018 m. gruodžio 13 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e2S-3091-580/2018 ir kt.).

Teisingumo ministerija taip pat primena, kad vertinama sąvoka Civilinio kodekso 2.26 straipsnyje yra įtvirtinta *nuo kodekso įsigaliojimo, t. y. nuo 2001 m. liepos 1 d.* Be to, kai buvo rengiami Civilinio kodekso 2.26 straipsnio pakeitimai, kurie įsigaliojo 2016 m. sausio 1 d., dėl šių pakeitimų buvo išsamiai diskutuojama su suinteresuotomis institucijomis, organizacijomis, tačiau nei viena iš suinteresuotų institucijų, organizacijų nekėlė klausimų dėl sąvokos „esminė žala turtui“ taikymo. Visgi paminėtina ir tai, kad teisėkūra yra dinamiškas procesas, kurio metu turi būti analizuojami galiojančio reguliavimo trūkumai, reaguojama į pasikeitusius santykius, faktines situacijas, o konstatavus teisinio reguliavimo nepakankamumą, neišbaigtumą, spragas, teikiami siūlymai jį tobulinti.

Dėl Jūsų prašymo papildomai paaiškinti Psichikos sveikatos priežiūros įstatymo nuostatas dėl priverstinio hospitalizavimo termino dar kartą pažymime, kad Psichikos sveikatos priežiūros įstatymo 12 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad, jeigu šioje dalyje nurodyti asmenys priima motyvuotą sprendimą, kad psichikos ir elgesio sutrikimų turintį pacientą *būtina priverstinai hospitalizuoti ir (ar) priverstinai gydyti ilgiau kaip 3 darbo dienas*, psichikos sveikatos priežiūros įstaiga, kurioje priverstinai hospitalizuojamas ir (ar) priverstinai gydomas psichikos ir elgesio sutrikimų turintis pacientas, *privalo ne vėliau kaip per 48 valandas nuo priverstinio hospitalizavimo ir (ar)*

priverstinio gydymo pradžios kreiptis į teismą dėl priverstinio hospitalizavimo ir (ar) priverstinio gydymo pratęsimo. Kaip ir buvo nurodyta Teisingumo ministerijos 2019 m. gegužės 13 d. rašte Nr. (1.21E) 7R-2938, vadovaujantis Psichikos sveikatos priežiūros įstatymo 12 straipsnio 3 dalimi, priverstinai hospitalizavus ir (ar) pradėjus priverstinai gydyti asmenį, teisės aktų nustatyta tvarka turi būti įvertinta psichikos ir elgesio sutrikimų turinčio paciento psichikos sveikatos būklė ir turi būti nuspręsta, ar bus būtina psichikos ir elgesio sutrikimų turintį pacientą priverstinai hospitalizuoti ir (ar) priverstinai gydyti ilgiau kaip 3 darbo dienas. Tais atvejais, *kai priimamas teigiamas sprendimas*, ne vėliau kaip per 48 valandas nuo priverstinio hospitalizavimo ir (ar) priverstinio gydymo pradžios turi būti kreipiamasi į teismą dėl priverstinio hospitalizavimo ir (ar) priverstinio gydymo pratęsimo. Teisingumo ministerijos nuomone, jeigu Psichikos sveikatos priežiūros įstatymo 12 straipsnio 3 dalyje nurodyti asmenys teisės aktų nustatyta tvarka priima motyvuotą sprendimą, kad psichikos ir elgesio sutrikimų turinčio paciento *nebus būtina* priverstinai hospitalizuoti ir (ar) priverstinai gydyti ilgiau kaip 3 darbo dienas, t. y. pacientą reikės priverstinai hospitalizuoti ir (ar) priverstinai gydyti 3 darbo dienas ar trumpiau, įstatymas tokiu atveju nenustato pareigos kreiptis į teismą dėl priverstinio hospitalizavimo ir (ar) priverstinio gydymo pratęsimo.

Teisingumo viceministras

Žydrūnas Plytnikas

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA 188604955, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL NAUJO PSICHIKOS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS IŠTATYMO
Dokumento registracijos data ir numeris	2019-06-06 Nr. (1.11E) 7R-3441
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	–
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Vizavimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Andrius Miliūnas, I.e.p., Teisės sistemos grupė
Sertifikatas išduotas	ANDRIUS MILIŪNAS, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2019-06-04 13:10:29 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-EPES
Laiko žymoje nurodytas laikas	–
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-B, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2018-02-20 10:15:58 – 2021-02-19 10:15:58
Parašo paskirtis	Vizavimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Reda Gabrilavičiūtė, Vyresnioji patarėja, Teisminės justicijos ir civilinės teisės grupė
Sertifikatas išduotas	REDA GABRILAVIČIŪTĖ, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2019-06-04 13:13:49 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-EPES
Laiko žymoje nurodytas laikas	–
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-B, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2018-11-20 11:58:58 – 2021-11-19 11:58:58
Parašo paskirtis	Vizavimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Jurga Greičienė, Grupės vadovė, Teisminės justicijos ir civilinės teisės grupė
Sertifikatas išduotas	JURGA GREIČIENĖ, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2019-06-04 13:23:31 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-EPES
Laiko žymoje nurodytas laikas	–
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-A, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2018-11-05 13:31:22 – 2021-11-04 13:31:22
Parašo paskirtis	Vizavimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Dalia Baležentė, Grupės vadovė, Teisės sistemos grupė
Sertifikatas išduotas	DALIA BALEŽENTĖ, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2019-06-04 13:32:44 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-EPES
Laiko žymoje nurodytas laikas	–
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-B, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2018-11-09 10:56:40 – 2021-11-08 10:56:40
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Žydrūnas Plytnikas, I.e.p.

DETALŪS METADUOMENYS

Sertifikatas išduotas	ŽYDRŪNAS PLYTNIKAS, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2019-06-06 15:44:29 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2019-06-06 15:44:35 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-A, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2019-01-24 10:50:54 – 2022-01-23 10:50:54
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "VI Registru Centras RCSC (IssuingCA-A), VI Registru Centras - I.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema Avilys, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija LT", sertifikatas galioja nuo 2018-10-05 14:20:41 iki 2019-10-05 14:20:41
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	–
Pagrindinio dokumento priedamų dokumentų skaičius	–
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Dokumentų valdymo sistema Avilys, versija 3.4.43
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2019-06-06 16:07:00)
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2019-06-06 16:07:07 Dokumentų valdymo sistema Avilys